

Remissyttrande över SOU 2021:69

Fysioterapeuterna har fått tillfälle att yttra sig över ovannämnda utredning. Yttrandet är avgränsat till frågor som är av relevans för förbundets verksamhet.

Utredningens uppdrag har haft tre delar; att se över regelverket för rätten till sjukersättning respektive aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga, att underlätta arbete, studier, uppdrag med mera under tid med sjukersättning och aktivitetsersättning samt att se över regelverket för förebyggande sjukpenning och rehabiliteringsersättning.

Regelverket för rätten till sjukersättning

Fysioterapeuterna välkomnar förslag där syftet är att göra regelverket på området mer förutsägbart och ändamålsenligt och, därmed, rättssäkert.

Fysioterapeuterna delar utredningens bedömning att det är problematiskt att den försäkrades arbetsförmåga bedöms i förhållande till olika arbetsmarknadsbegrepp vid prövning av rätt till sjukpenning respektive sjukersättning samt att det senare innebär en bedömning mot alla på arbetsmarknaden förekommande arbeten, inklusive subventionerade sådana, vare sig den typen av arbeten faktiskt finns att tillgå eller är möjliga att utföra av vederbörande. Förbundet ställer sig därför positivt till utredningens förslag om att rätten till sjukersättning ska bedömas i förhållande till samma arbetsmarknadsbegrepp som används vid prövning av rätt till sjukpenning, dvs. mot förvärvsarbete i en sådan angiven yrkesgrupp som innehåller arbeten som är normalt förekommande på arbetsmarknaden eller annat lämpligt arbete som är tillgängligt för den försäkrade.

Vidare föreslår utredningen att ett nytt varaktighetsbegrepp ska införas. Begreppet ”överskådlig tid” ska ersätta kriteriet ”stadigvarande”, vilket innebär att prognosen för arbetsförmågans nedsättning ska gälla under överskådlig tid. Detta är närmast ett förtydligande. Det föreslagna begreppet används också inom arbetsrättens område vid bedömningen av arbetsgivarens ansvar för rehabilitering. Då de aktuella

bestämmelserna i Socialförsäkringsbalken även påverkar de arbetsrättsliga bedömningarna i frågor om arbetsgivarens ansvar för rehabilitering är enhetlig terminologi av stor betydelse. Fysioterapeuterna välkomnar därför utredningens förslag om begreppet ”överskådlig tid”, men vill även framhålla att begreppet inom arbetsrätten inte har en fast betydelse, utan torde variera beroende på bland annat arbetstagarens diagnos och tillgängliga behandlingsmetoder och i första hand bedömas ur ett medicinskt, och inte rättsligt, perspektiv.

Utredningen föreslår även att det, för att rätten till sjukersättning ska aktualiseras, inte ska finnas några rehabiliteringsåtgärder som kan förväntas medföra att den försäkrade återfår arbetsförmågan och att det ska vara tillräckligt för den sökande att göra detta antagligt. Fysioterapeuterna vill göra utredningen uppmärksam på frågan om arbetsgivarens rehabiliteringsansvar i samband med uppsägningsfrågor. Av rättspraxis på området följer att uppsägningsfrågan även ska bedömas i ljuset av bestämmelserna i arbetsmiljölagstiftningen och SFB, enligt vilka arbetsgivaren har ett ansvar för att en anställd som drabbas av skada eller sjukdom får del av de anpassnings- och rehabiliteringsinsatser som behövs för att den anställde ska kunna fortsätta arbeta. Om inte arbetsgivaren har vidtagit stödande åtgärder och fullgjort sitt rehabiliteringsansvar, föreligger i praktiken inte saklig grund för uppsägning av den som missköter sitt arbete på grund av sjukdom. Arbetsgivaren är vidare skyldig att avvakta med eventuell uppsägning tills den anställde kan anses medicinskt färdigbehandlad. Förenklat kan sägas att om medicinsk behandling av medarbetaren pågår och arbetsförmågan inte kan visas som stadigvarande nedsatt under överskådlig tid, har arbetsgivaren inte rätt att gå till uppsägning. Om arbetsgivaren hävdar att rehabiliteringsansvaret har fullgjorts, är det i princip arbetsgivarens sak att visa detta. Vid oklarhet i frågan anses rehabiliteringsansvaret, enligt praxis från Arbetsdomstolen, inte ha fullgjorts.

Det är, som redan nämnts, bra att den försäkrade enligt förslaget ska få ett lägre ställt beviskrav, men det är viktigt att detta inte spiller över och påverkar arbetsgivarens (upplevda) ansvar på området. I de fall där den anställde beviljas full sjukersättning finns redan nu möjlighet för arbetsgivaren att gå till uppsägning. Däremot kan problem uppstå när frågan om uppsägning kommer upp innan arbetstagaren ansökt om, och beviljats, sjukersättning. Vilka beviskrav ställs på en arbetsgivare som hävdar att den anställde är medicinskt färdigbehandlad och att alla möjligheter till rehabilitering blivit uttömda? Behöver arbetsgivaren visa att så är fallet, eller är det tillräckligt att det görs antagligt? Fysioterapeuterna önskar ett förtydligande på den här punkten, som innebär att den arbetsrättsliga bedömningen av arbetsgivarens ansvar inte ska lättas upp med anledning av utredningens förslag.

Förmåner vid rehabilitering

Fysioterapeuterna delar utredningens bedömning att såväl förebyggande sjukpenning som rehabiliteringsersättning används i dag i relativt liten utsträckning.

Som situationen ser ut i dag är det dessvärre inte ovanligt att arbetsgivare, trots föreskrifter från Arbetsmiljöverket, avvaktar med att diskutera möjliga arbetsanpassningar tills ett sjukskrivningsbehov uppstår. Om möjlighet att hänvisa till diskrimineringslagen saknas kan det många gånger vara svårt för arbetstagare att göra sina rättigheter på området gällande. Fysioterapeuterna välkomnar därför förslaget om att nedsatt arbetsförmåga eller sjukdom inte ska utgöra en förutsättning för att preventionersättning ska kunna beviljas. Förhoppningsvis kan denna reform leda till ökad medvetenhet bland relevanta aktörer vad gäller vikten av förebyggande åtgärder och, i förlängningen, till att arbetsskador och sjukdomar i högre utsträckning än vad som är fallet idag kan undvikas.

Det finns dock en risk att vissa arbetsgivare lägger över ansvaret för arbetslivsinriktade rehabiliteringsåtgärder, och i värsta fall även vissa anpassningsåtgärder, på Försäkringskassan. Om myndigheten samtidigt gör bedömningen att aktuella åtgärder ryms inom arbetsgivarens förebyggande arbetsmiljöansvar och avslår ansökan om preventionersättning kan den berörda individen hamna mellan två stolar. Det är därmed av stor vikt att gränsdragningen mellan olika aktörers ansvar är tydlig.

Ansvar för att den försäkrades rehabiliteringsbehov kartläggs

Fysioterapeuterna delar utredningens bedömning att rehabilitering sätts in allt senare i sjukfallen och ställer sig bakom förslaget att behovet av rehabiliteringsåtgärder utreds så tidigt som möjligt i ärendena. Här kan ett förstärkt samordningsansvar för Försäkringskassan förhoppningsvis fungera som en katalysator i förhållande till de arbetsgivare som inte vidtar åtgärder i tid.

Intyg för sjukersättning

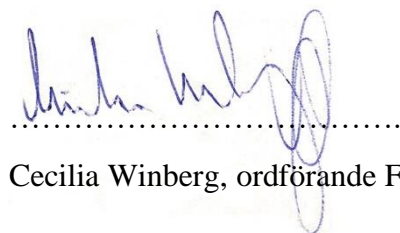
Utredningen konstaterar att belastningen på hälso- och sjukvården kan komma att öka med anledning av utredningens förslag. Belastningen förväntas uppstå mot bakgrund av att läkarutlåtanden om den försäkrades hälsotillstånd kan komma att efterfrågas i större

utsträckning än vad som är fallet i dag. Här vill Fysioterapeuterna framföra följande synpunkter.

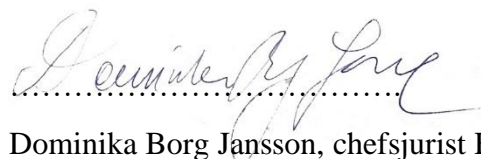
Då smärtproblematik och problem i rörelseapparaten, vid sidan av psykisk ohälsa, utgör de mest frekvent förekommande orsakerna till sjukskrivning är det ytterst viktigt att bedömningar på området, inklusive försäkringsmedicinska utredningar, utförs av rätt profession. Detta skulle inte enbart minska belastningen på läkarprofessionen utan även öka sannolikheten för att rätt rehabiliteringsinsatser sätts in. Enligt 5 § stycke 2 förordningen (2018:1633) om försäkringsmedicinska utredningar avses med en försäkringsmedicinsk utredning i form av aktivitetsförmågeutredning en undersökning som utförs av *en legitimerad läkare* och som syftar till att ge en helhetsbild av den försäkrades funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning.

Vidare framgår av stycke 3 i sagda bestämmelse att, om det efter Försäkringskassans begäran om en aktivitetsförmågeutredning framkommer behov av att utvidga utredningen, den läkare som ska utföra utredningen får initiera en eller flera kompletterande undersökningar av den försäkrade, som kan utföras av bl.a. legitimerad fysioterapeut samt att en sådan kompletterande undersökning får påbörjas först efter Försäkringskassans godkännande.

Även om frågan inte är föremål för utredningen vill Fysioterapeuterna lyfta potentiella fördelar med en framtida reform på området, där ansvaret för sjukintyg och försäkringsmedicinska bedömningar utvidgas till fler professioner och då, mot bakgrund av de vanligast förekommande anledningarna till sjukskrivning, företrädesvis fysioterapeuter. Fysioterapeuterna önskar även ett förtydligande kring utredningar avseende rätten till sjukersättning, där det på sidan 262 anges exempel på medicinska underlag utöver läkarutlåtanden och där utredning av arbetsterapeut utgör ett sådant exempel. Förbundet önskar gärna ett förtydligande kring att också utredningar genomförda av fysioterapeuter kan hänföras till denna kategori.

Cecilia Winberg, ordförande Fysioterapeuterna

Dominika Borg Jansson, chefsjurist Fysioterapeuterna